

T W E E
E E U W E N
B E E K S E
S P O R T
H I S T O R I E

COLOFON

Een uitgave van Kanters Publicity onder redactie van Hein Kanters
Titel: Twee Eeuwen Beekse Sporthistorie
Hilvarenbeek, augustus 2018

Vormgeving en druk: Kabeljauws, Eersel
ISBN 9789081989527
NUR: 480 (sport en spel algemeen)

Copyright berust bij de uitgever.

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden op copyright van fotomateriaal te bereiken. Zij die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op deze rechten, kunnen zich tot de uitgever wenden.

T W E E
E E U W E N
B E E K S E
S P O R T
H I S T O R I E

HEIN KANTERS

INHOUD

VOORWOORD	9
OORSPRONKELIJK	11
GEHANDICAPTENSPOORT IS TOPSPORT	
■ MET DE GROOTST MOGELIJKE BEWONDERING	19
VERDWIJNEN EN VERSCHIJNEN	
■ NIET ALLE SPORTEN BEKLIJVEN	27
IN DE ROOS	
■ BOOGSCHieten	35
■ DARTEN	48
WINKELS VAN SINKEL	
■ VAN ZIGENHORN TOT VAN GOOL	55
DE PEDALEURS	
■ WIELRENNEN: FIETSEN VOOR GEVORDERDEN	65
OP EN IN HET WATER	
■ 'ZWEMONDERWIJS HOORT BIJ JE OPVOEDING'	85
■ ZWEMMEN	87
■ WINDSURFEN	97
■ VISSEN	100
■ SCHAATSEN	104
LOOPWONDERS	
■ ATLETIEK	121

DE LANGE ADEM	
■ TRIATLONS: HILVARENBEEK HEEFT ER WEL IETS MEE	143
HOE HET ROLT, CARAMBOLEERT EN SCHUIFT	
■ BILJARTEN	153
■ BOWLEN	159
■ HOCKEY	162
■ JEU DE BOULES	171
■ SJOELEN	173
■ GOLF	175
VOETEN DIE SPREKEN	
■ VOETBAL	181
■ ZAALVOETBAL	202
■ KERMISVOETBAL	205
■ TAFELVOETBAL	206
HOEFSLAG EN HOOGVLIEGERS	
■ RIJVERENIGING WILHELMINA: AL VANAF 1926 TE PAARD	211
■ DUIVENSPORT VOOR DE SLECHTVALK	221
MET RACKETS BEWAPEND	
■ BADMINTON	231
■ SQUASH	235
■ TAFELTENNIS	238
■ TENNIS	244
VAN HAND TOT HAND	
■ KORFBAL: KREK IN HET KORFKE	257
■ VOLLEYBAL	263
■ BASKETBAL: NIET ALLEEN VOOR LANGE MENSEN	272
HERSENKRAKERS	277
■ DENKSPORT: SPORT OF BEZIGHEID?	279
■ BRIDGEN: EEN SPEL DAT INTRIGEERT	282

BEEKSE PK'S	
■ VOLOP PAARDENKRACHTEN	287
■ SKELTEREN	293
SPRINGEN, BEWEGING EN VERSTILLING	
■ TURNEN: GYM VOOR GEVORDERDEN	297
■ JUDO: JU-DO DE SOEPELE MANIER	305
■ YOGA	309
■ TAI CHI, WAARBIJ ENERGIE HET SLEUTELWOORD IS	311
IK HEB EEN POTJE MET VET	
■ WANDELVIERDAAGSE: SINDS 1961 NIET MEER WEG TE DENKEN	315
SPORT EN SPEL	
■ ZESKAMP	321
SPORTARENA'S	
■ ZONDER LOCATIES GEEN SPORT	329
BOUW EN EXPLOITATIE	
■ PELLIKAAN STAAT VOOR SPORT EN BOUWEN	345
■ LACO	353
GOEDE SPORTRAAD IS DUUR	
■ JAREN ZEVENTIG	361
■ JAREN TACHTIG	368
■ JAREN NEGENTIG	374
KAMPIOENEN IN DE BLOEMEN	
■ GESCHIEDENIS SPORTPRIJZEN HILVARENBEEK	385
BRONNEN	398
SUBSIDIËNTEN	400
DANK	400

■ De voetbalschoenen van Theo Zigenhorn uit 1938.

Fotograaf Tim van Dijk | Tmedia.nu

VOORWOORD

Sport is een belangrijk onderdeel in het leven van veel van onze inwoners. Dat was vroeger zo en dat is nu nog steeds. In dit boek ontdek je hóe rijk die sporthistorie precies is. Je leest over bijzondere sportprestaties en (her)ontdekte sporten die net iets minder bekend zijn. Onze gemeente kent veel mooie natuurgebieden die zich er uitstekend voor lenen om in de buitenlucht te sporten. Prachtige gebieden om te fietsen, hardlopen of wandelen. Bewegen is goed voor je lichaam, het houdt je spieren soepel en verkleint de kans op hart- en vaatziekten. Maar sporten is meer dan alleen 'gezond bezig zijn'. Het is een manier om te ontspannen. Op de sportclub ontmoet je mensen, maak je vrienden. Je leert elkaar kennen en kunt een helpende hand bieden aan iemand die dat nodig heeft. Door samen te sporten heb je het gevoel dat je ergens deel vanuit maakt. Onderdeel van onze Beekse samenleving. Iedere dag zijn er dan ook tientallen vrijwilligers in onze gemeente die zich hiervoor inzetten. Vrijwilligers die lessen verzorgen, coachen, scheidsrechter zijn, activiteiten opzetten en kantinediensten draaien. Maar onze gemeente kent ook mensen die ervoor zorgen dat iemand op de club kan komen, en die

regelen dat een kind dat judopak krijgt of die ervoor zorgen dat ouders financiële steun krijgen om de zwemlessen van hun kinderen te betalen. Ik vind het belangrijk dat iedere inwoner kan sporten als hij of zij dat wil. En al deze mensen maken dat mogelijk. Ook als daarvoor een aanpassing nodig is of als een financiële bijdrage gewenst is. Sport brengt Hilvarenbeek in beweging!

Ik wil Hein Kanters bedanken voor dit boek, waarin de sporthistorie van Hilvarenbeek zo mooi in kaart is gebracht.

Veel leesplezier!

Sportieve groet,

BERND ROKS

Oud-wethouder Welzijn gemeente Hilvarenbeek

OORSPRONKELIJK

Wedstrijden in behendigheid, kracht en uithoudingsvermogen hebben vanouds in elke beschaving een belangrijke plaats ingenomen. Citius, altius, fortius, Latijn voor sneller, hoger, sterker.

De geboorte van de sport valt samen met het ogenblik waarop de prehistorische mens voor het eerst fysieke uitdagingen aangaat. Onze verre voorouders streefden ernaar in hun spel (worstelen, werpen met stenen) zich met anderen te meten. Veel volksvermaken kwamen voort uit oefeningen in vaardigheden die van nut waren in jacht, transport en gevechten.

Alhoewel er in de oudheid al vormen van sport terug te vinden zijn, zijn het toch de eerste spelen in Olympia in 884 v. Christus die als de geboorte van de sport te boek staan.

De legende verhaalt hoe koning Iphitos een einde wil maken aan de twisten tussen de Griekse steden. Daartoe raadpleegt hij het orakel van Delphi. De koning krijgt te horen dat hij spelen ter ere van Zeus op touw moet zetten waaraan burgers uit alle Griekse steden mogen

deelnemen. In 1896 vinden de eerste spelen van de moderne tijdrekening in Athene plaats. De pionier was Baron Pierre de Coubertin.

Sport geeft afleiding en ontspanning, vergroot het gevoel van eigenwaarde en biedt de bevrediging ergens bij te horen. Mensen hebben altijd sportieve elementen ontplooid om zich te vermaken of om te kijken wie de sterkste of snelste was. Op een enkele uitzondering na gebeurde dat tot de 19^e eeuw ongestructureerd. Sportbeoefening was toen nog vrijblijvend. Er werden wel wedstrijdes georganiseerd maar meer tijdens kermissen of op feestdagen. Herbergiers en kasteleins stimuleerden dit, om zo klanten te trekken. De moderne sporten waren in opkomst. Daarbij had je te maken met op sport lijkende activiteiten met eigen of geen regels. Geen wedstrijden, geen arbiter, gebonden aan lokale gewoonten. De breuk ligt in de periode 1800 – 1900. Daarna kwam de moderne sport op. Dit had tot gevolg dat veel op sport lijkende activiteiten gereguleerd en gestandaardiseerd werden.

Maar hoe komt het toch dat de sport in de afgelopen eeuw zo'n enorme vlucht heeft genomen? Onderzoekers plaatsen de opkomst van de moderne sport tegen de achtergrond van de snelle vernieuwingen waarmee de samenleving te maken heeft gekregen. Lang bleef sportbeoefening alleen toegankelijk voor de gegoede burgerij en de middenstand.

De enorme industriële groei uit het laatste kwart van de 19^e eeuw zorgde voor een sterke toename van verkoop en handel waardoor steeds meer zonen uit arbeidersgezinnen kans zagen om op te klimmen. Zo werd sport steeds meer toegankelijk voor jongens uit de lagere sociale klassen. In 1897 werd de eerste 'volksclub' (voetbalvereniging EDO uit Haarlem) opgericht. Andere sportbonden hielden langer vast aan exclusiviteit. Dat veranderde echter omdat veel jongens door de dienstplicht in het leger kennis hadden gemaakt met verschillende

sporten. Met de komst van de 8-urige werkdag, een politieke eis van de sociaaldemocratische SDAP in 1919, kreeg iedereen meer tijd tot zijn beschikking en sport deed naar het voorbeeld van het toen in vele opzichten superieure Engeland, haar intrede. Het is bekend dat sinds mensenheugenis allerlei sportachtige vermaken hebben bestaan, meestal met een plaatselijk of regionaal karakter. Ook is bekend dat er al vroeg roeiwedstrijden zijn gehouden en aan schermen, kaatsen, kegelen en tennissen is gedaan, maar het aantal sporten was steeds gering en bleef beperkt tot de hogere regionen van de samenleving. Toch zijn toen reeds de condities geschapen waaronder de moderne sport tot wasdom kon komen. Maar sport is in de eerste plaats mensenwerk. Er waren uitblinkers nodig die door hun aansprekende prestaties de aandacht van het publiek op hun sport vestigen, maar ook mensen met organisatorische kwaliteiten om de ontwikkelingen in goede banen te leiden.

Men begon de meerwaarde van sportbeoefening meer te erkennen. Het volksvermaak verdween niet maar werd aangevuld met een meer serieuze vorm van georganiseerde sport. Dat gebeurde vooral op de Engelse kostscholen waar de jongens uit de elite hun middelbare school volbrachten. Sport bleek hierbij een goed middel om zowel discipline als sfeer te kunnen handhaven. Britten die uitgezonden werden, verspreidden zo diverse sporten. Ook Nederland werd erdoor beïnvloed. Niet voor niets zijn er nog zoveel Engelse sporttermen in gebruik. Denk maar eens aan game, set, match, volley, corner, goal, fair play of het woord sport zelf.

De oudste in Nederland bedreven sporten zijn dezelfde als die op de Engelse kostscholen populair waren zoals cricket, voetbal, rugby en tennis.

De toename van het aantal actieve sportbeoefenaren in Nederland verliep aanvankelijk weinig spectaculair. Van een echte doorbraak was pas in de 20^e eeuw sprake. De mobilisatie tijdens de Eerste We-

reldoorlog heeft daar een grote invloed op gehad. De Dienst Welzijn van het leger zette ter bestrijding van de verveling onder tienduizenden kerels, sport op het programma en stimuleerde de beoefening met als gevolg dat na het einde van de oorlog heel veel gedemobiliseerde militairen met sport zijn doorgedaan. Onderwijs technisch maakte de sport, of wat ervoor door ging, eveneens een ontwikkeling door. In 1925 werd de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) opgericht. Een hogere beroepsopleiding. Daarmee veranderden de gymlessen, na verloop van jaren, van een uurtje kunstjes leren met militaire discipline, in lichamelijke én sociale opvoeding. Plus nog eens een strijd tegen overgewicht. Met echte sport had dit gymnastiekonderwijs niets te maken. Wel kreeg het vak een pedagogische achtergrond. Het vak leraar Lichamelijke Opvoeding zou uiteindelijk doorgroeien tot de stimulator om groepen kinderen en jongeren in beweging te krijgen én te houden. Kortom, bewegen op een verantwoorde manier leuk te maken in verschillende vormen.

Toch kwam de echte bloei pas na de Tweede Wereldoorlog omdat het een vlucht bood uit het grauwe leven van alledag. Bij de bevrijding lag Nederland er verarmd en grotendeels vernield bij. Sport had bij de rijksoverheid geen prioriteit. Er was in het parlement nauwelijks belangstelling voor. Gelukkig hadden de gemeenten wel oog voor de belangen van de sport. Zij herstelden de in de oorlog vernielde sportvelden en legden in de periode 1946 – 1954 vele honderden nieuwe speel- en sportvelden aan. Desondanks bleef het gebrek aan accommodaties groot, want het aantal sportbeoefenaars groeide snel na 1945. Twee jaar later startte in Nederland de opleiding tot sportleider. Rijks CIOS Overveen was de allereerste. Voor veel trainers en coaches de basis om in het verenigingsleven werkzaam te komen. De middelbare beroepsopleiding werd, na de wet educatie en beroepsonderwijs (1995), zoals alle andere gespecialiseerde opleidingen ondergebracht in ROC's. De opleiding 'Sport en Bewegen' kan inmiddels op 34 loca-

ties gevolgd worden. Naast deze ontwikkeling werd pas in 1955 voor het eerst een subsidie voor sportorganisaties in de begroting opgenomen. De jaren zestig gaven een extra impuls toen de overheid ruimere financiële middelen beschikbaar ging stellen.

Sport is geëvolueerd tot een wereldwijd maatschappelijk fenomeen. Sport heeft een belangrijke plaats veroverd in ons dagelijks leven. Niet alleen als vrijetijdsbesteding maar ook als middel voor een harmonieuze fysieke ontwikkeling. Sport heeft zich ontwikkeld tot big business. Een branche waar veel geld in om gaat. Goede sporters worden voor enorme bedragen gekocht en ook hun salaris is fors. Sponsors, financiers, publiek en reclamemakers worden binnengehaald om al deze kosten dekkend te krijgen. De hbo-opleiding Commerciële Sporteconomie (SPECO) bereidt de studenten voor op een baan in de zakelijke sportwereld of tot sportambtenaar.